

Tomasz Górski
Cztery łapy
Jak wychować
mądrego psa?

Cztery łapy

Tomasz Górski

Published by Wydawnictwo Stare Drzewa, 2025.

While every precaution has been taken in the preparation of this book, the publisher assumes no responsibility for errors or omissions, or for damages resulting from the use of the information contained herein.

CZTERY ŁAPY

First edition. October 3, 2025.

Copyright © 2025 Tomasz Górski.

ISBN: 978-8397213517

Written by Tomasz Górski.

Miłości trzeba pieskom, miłości jak człowiekowi...

Maria Pawlikowska-Jasnorzewska

Rozdział 1. Wprowadzenie do świata psów

1.1 Pochodzenie psa

Pewna legenda mówi, że Bóg po stworzeniu ludzi i zwierząt uczynił między nimi wielką przepaść. Zwierzęta znalazły się po jednej stronie otchłani, a ludzie po drugiej. Pies podbiegł do skraju przepaści i próbował się przedostać na ludzki brzeg. Zawisł jednak nad przepaścią i ledwo obronił się przed upadkiem. Człowiek podbiegł, chwycił psa za kark i pomógł mu wgramolić się na swoją stronę. Tak zaczęła się ich przyjaźń.

Psy prezentują zadziwiającą różnorodność ras, a każda charakteryzuje się własnym zestawem cech fizycznych i osobowości. Jest ich około 400 – od majestatycznych dogów niemieckich po żywiołowe teriery i łagodne labradory. Pudiel Bielik, z którym bawił się w dzieciństwie przyszły król Rzeczypospolitej Zygmunt Stary, jest pierwszym w Polsce psem wymienionym z imienia. Został uwieczniony na obrazie Jana Matejki „Podniesienie dzwonu Zygmunta”. Niemniejszą sławę zyskał Kiopek, miniaturowy szpic Stanisława Augusta Poniatowskiego. Opiewany w wierszach, rozpieszczany, uczestniczący w obiadach czwartkowych po trzecim rozbiorze towarzyszył królowi na wygnaniu w Grodnie. W Polsce wyhodowano kilka specyficznych dla naszego kraju ras. Są to: owczarek podhalański, polski owczarek niziny, ogar polski, gończy polski i chart polski.

Najstarsze szkielety zwierząt podobnych do dzisiejszych psów wykryto w pokładach piłocenu (od 5 miliona do 2,5 miliona lat temu) na terenie Ameryki Północnej, Europy i Azji Wschodniej. Wtedy duże obszary Ziemi uległy stepowieniu, pojawiły się roślinożerne kopytne, mastodonty i drapieżne ssaki. Na szczycie łańcucha pokarmowego znajdował się wówczas tygrys szablozębny. Hipotez na temat pochodzenia psa domowego jest kilka, lecz najbardziej prawdopodobną jest ta, która mówi, iż wywodzi się od wilka. Świadczy o tym przede wszystkim iden-

tyczna liczba chromosomów – u obu gatunków po 78. Zarówno wilki, jak i psy mają po 42 zęby, okrągłą źrenicę i mogą się krzyżować^[1]. Zdżiczale psy przejawiają podobne do wilczych obyczaje – łączą się w stada, prowadzone przez najokazalszego i najsprytniejszego samca, polują nocą, w poszukiwaniu zdobyczy przemierzają znaczne odległości. Psa udomowiono około 12-17 tysięcy lat temu, a zatem przed rewolucją neolityczną, która nastąpiła mniej więcej w X tysiącleciu p.n.e. Pies towarzyszył więc człowiekowi, zanim ten stał się rolnikiem, pomagał mu w jego koczowniczej egzystencji, brał udział w myśliwskich i zbierackich przedsięwzięciach ludzi. Udomowienie miało wpływ na kształt czaszki, która różni psa domowego od dzikiego. W Europie za najstarszy uważa się szkielet psa, eksponowany w Muzeum Senckenberga we Frankfurcie. Jego wiek ustalono w granicach od 9 tys. do 7,5 tysiąca lat p.n.e. W Polsce najstarszą czaszkę psa znaleziono w okolicach Sandomierza, a jej wiek ocenia się na 4 tys. lat p.n.e.

1.2 Różnorodność psich ras

Świat psów jest tak zróżnicowany, jak potrzeby i preferencje ich ludzkich opiekunów. Wybór odpowiedniej rasy nie powinien być podyktowany wyłącznie wyglądem psa. Istotne jest, aby zrozumieć temperament, poziom aktywności oraz wymagania zdrowotne i pielęgnacyjne poszczególnych ras. Trzeba zastanowić się, czy bardziej odpowiedni dla nas jest pełen energii, żywiołowy pies czy raczej spokojny. Wiele zależy od warunków lokalowych. Jasne, że do niewielkich mieszkań w bloku nie weźmiemy ogromnego doga, a emerytka raczej nie zaopiekuje się chartem. Należy odpowiedzieć sobie na pytanie, czy chcemy pielęgnować długą czy krótką sierść. Trzeba też wiedzieć, czy chcemy mieć psa czy sukę. Niektórzy wierzą, że suki są spokojniejsze i bardziej towarzyskie. Samce natomiast są większe i mocniej zbudowane. Bardzo aktywne i ruchliwe w młodości, w wieku dojrzałym będą mniej wymagające niż suki, a może nawet wierniejsze. Lepiej sprawdzą się też jako obrońcy.

Są też łagodniejsze wobec małych dzieci, cierpliwiej znoszą szarpanie za ogon i uszy.

1.2 Wybór psa musi być odpowiedni do stylu życia właściciela

Decyzja o przyjęciu psa do rodziny powinna więc być dokładnie przemyślana i oparta na głębokim zrozumieniu tego, co oznacza opieka nad zwierzęciem. Ważne jest, aby wybór rasy był dostosowany do stylu życia, możliwości czasowych i fizycznych oraz oczekiwań przyszłego właściciela. Aktywni ludzie, którzy lubią spędzać czas na świeżym powietrzu, mogą rozważyć nabycie psa o wysokim poziomie energii, takiego jak border collie lub husky syberyjski. Z kolei osoby ceniące spokój i domowe zacisze mogą lepiej czuć się z rasami wymagającymi mniejszej aktywności fizycznej, takimi jak buldog francuski czy mops. Owczarki collie w fazie dziecięcej i młodzieńczej rzadko warczą lub wykazują agresję, podczas gdy młode owczarki niemieckie dużo agresywniej udowadniają swoją dominację. Przed zakupem trzeba dokładnie zapoznać się z charakterystyką wybranej rasy i porównać własne oczekiwania z przypisanymi jej cechami. Każda została opisana przez jej miłośników, którzy widzą raczej zalety niż wady, więc trzeba w pewnej mierze zgadywać, jakie nieprzyjemne cechy uboczne ujawnią się przy bliższym poznaniu danego osobnika. Bardzo „wrażliwe” rasy, takie jak collie, przy zbyt surowym wychowaniu łatwo mogą stać się płochliwe lub strachliwe, „bardzo odważne” psy potrzebują z kolei silniejszej ręki i surowszego wychowania. Niektóre rasy z natury są bardziej niezależne lub uparte, co może wymagać poświęcenia większej ilości czasu na szkolenie i socjalizację. Ponadto istnieją oczywiście różnice indywidualne, każdy pies ma przecież własny niepowtarzalny charakter.

Trzeba realistycznie ocenić swoje siły. Właściciel musi być w stanie w trudnych sytuacjach utrzymać swojego sprowokowanego lub spanikowanego psa na smyczy lub za obrozę.

1.3 Rodzice naszego szczeniaka

Należy obserwować matkę i jej szczenięta, aby odkryć ewentualne zaburzone zachowania, na przykład agresję lub strach. Takie rzeczy mogą być dziedziczne. Oczywiście szczenięta powinny przebywać razem z matką w odpowiednich warunkach. Muszą sprawiać wrażenie czystych i wypielegnowanych, nie mogą być ani zbyt chude, ani zbyt tłuste i powinny się wesoło bawić. Koniecznie należy sprawdzić prawidłowość zgryzu. U małych samców oba jądra powinny być wyczuwalne. W przeciwnym razie mogą pojawić się problemy i znaczące rachunki od weterynarza.

Trzeba podejrzliwie traktować hodowlę klatkową, gdzie sprawuje się opiekę nad więcej niż dwoma miotami jednocześnie, ponieważ młode w fazie socjalizacji prawdopodobnie będą miały zbyt mało kontaktu z ludźmi. Należy również zachować sceptycyzm wobec hodowli, gdzie stale przebywa więcej niż dziesięć zwierząt. Chociaż każdy hodowca twierdzi, że hodowla psów jest jego pasją, nie należy w to bezkrytycznie wierzyć. Zwierzęta od handlarzy (oraz, niestety, wiele zwierząt ze schronisk) zazwyczaj mają jakieś wady. Zazwyczaj są niedożywione i chore. Niektóre psy z czysto komercyjnych ferm pochodzą z kojarzeń inbredowych, ponieważ hodowca, działając po linii najmniejszego oporu, dopuścił ojca do córki. Wówczas prawdopodobieństwo chorób dziedzicznych jest jeszcze większe. „Hodowcy”, którzy oferują wiele ras, traktują swoje zajęcia wyłącznie komercyjnie. Już sam transport od handlarza może spowodować u szczeniaka uraz psychiczny, który na całe życie uczyni go lęklwym lub agresywnym. Jeżeli ktoś chce zafundować sobie takiego psa, powinien raczej od razu pojechać do schroniska i spełnić dobry uczynek. Tam cena również będzie odpowiednia. Niektóre bezpańskie psy to wspaniałe zwierzęta! Inne, niestety, miały złe doświadczenia, czasem gryzą, są zbyt hałaśliwe lub mają inne złe nawyki, które trudno wykorzenić. Najlepsze są psy od właścicieli pojedynczych suk, ponieważ te szczenięta w najwcześniejszej fazie życia z pewnością otrzymały wystarczająco dużo uwagi i miłości. Właśnie ten aspekt może być ważniejszy niż rodowód. Trzeba również dowiedzieć się, co umieją rodzice naszego przyszłego

szczeniaka, jak się z nimi bawi i pracuje. Jeśli zwierzęta ukończyły szkolenie, dobrze to świadczy o ich charakterze i zdrowiu. Rodzice, którzy nauczyli się sami otwierać drzwi, prawdopodobnie mają równie inteligentne potomstwo. To już trzeba ocenić samodzielnie.

Decyzja o kupnie psa wymaga sporo czasu. Jest to przecież wybór na kolejne kilkanaście lat! Jeśli nie można znaleźć ogłoszeń od poważnych hodowców wybranej rasy, do odpowiednich osób można dotrzeć na przykład przez wystawy lub po prostu przez właścicieli pięknych okazów spotkanych na ulicy. Dla dobrego psa nie powinno się żałować zachodu i kosztów. Może się okazać, że zwierzęta konkretnego hodowcy tak bardzo przypadną Wam do gustu, że zgodzicie się poczekać na psa z kolejnego miotu. To, że szczeniak jest „słodki”, nie wystarczy, by podjąć decyzję o zakupie. Potrzebny jest obiektywizm! Więc już teraz trzeba ćwiczyć coś, co i tak będzie bardzo potrzebne, gdy nowy ulubieniec znajdzie się już w domu: cierpliwość!

1.4 Choroby dziedziczne

Rodzice szczeniaka powinni być całkowicie wolni od następujących chorób:

- dysplazja stawu biodrowego: główka kości udowej nie pasuje prawidłowo do panewki stawowej;
- luksacja rzepki: rzepka przynajmniej czasowo opuszcza swoje naturalne położenie;
- postępujący zanik siatkówki: postępujące zwyrodnienie siatkówki;
- dysplazja siatkówki: wada siatkówki;
- anomalia oka: patologiczna zmiana tylnej części oka;
- zaćma (katarakta): zmętnienie soczewki.

Dobrze byłoby się również zorientować w kierunku:

- osteochondrozy-dysplazji stawu barkowego;
- wielokrotnej dysplazji nasad kości-dysplazji łokciowej.

Uwaga! **Szczenięta mogą być bardziej obciążone dysplazją niż rodzice.** Zdrowe stawy są jednak absolutną koniecznością, ponieważ psy to zwierzęta ruchliwe. Jeśli odczuwają ból podczas ruchu, nie będą miały ani przyjemnego życia, ani nie dożyją sędziwego wieku. Z kolei rachunki za leczenie w klinikach weterynaryjnych mogą być znaczne, jeśli konieczne okażą się operacje stawów lub akupunktura. Kiedy szczeniak kosztuje znacząco mniej niż inne zwierzę tej samej rasy, należy dobrze przemyśleć zakup. Koszty weterynaryjne mogą szybko przekroczyć wielokrotność ceny zakupu, a pechowe „dziecko” może i tak nie dożyć późnej starości.

1.5 Uspособienie

Uspособienie psów jest, podobnie jak u ludzi, częściowo dziedziczne. Nerwowy pies jest znacznie trudniejszy do wychowania i kontrolowania w trudnych sytuacjach niż bardziej zrównoważony. Nigdy nie będzie też naprawdę niezawodny. Psy o silnych nerwach, dobrze socjalizowane, dogadują się ze sobą nawet w sytuacji stresowej, jaką dla psów jest wystawa, gdzie stres wynika z nienaturalnego tłoku, braku miejsca do biegania, nieznannej okolicy, złej jakości powietrza oraz obecności wielu nieznanym psów i ludzi. Zrównoważenie jest uwarunkowane genetycznie i w niewielkim tylko stopniu można na nie wpłynąć przez wychowanie. Jednak kiedy pies wydaje się lękliwy lub agresywny, powodem takiego stanu rzeczy mogą być poważne błędy w wychowaniu. Odpowiedzialni hodowcy nie rozmnażają zwierząt o słabych nerwach. Jeśli kupujemy młodego psa, trzeba poznać przynajmniej matkę szczeniąt. Jeśli suka robi wrażenie zbyt płochliwej lub agresywnej, nie należy kupować jej małych. Dotyczy to również kundli. Suka może być wykorzystywana w hodowli do siódmego roku życia. Dobrze jest obserwować młode, kiedy bawią się z innymi psami. Zabawa jest szczególnie ważna dla szczeniąt i młodych

psów. W jej trakcie zwierzęta poznają typowe psie zachowania i poruszają się w sposób naturalny dla swojego gatunku. Zabawy z innymi psami nie mogą zastąpić zabaw z ludźmi, jednak dobrze je uzupełniają. Porozowane walki między młodymi psami pokazują, kto jest najsilniejszy i ustalają hierarchię.

1.6 Adaptacja psa do nowego domu

Trzeba pamiętać, że pies to zwierzę stadne. Żyjąc w grupie, musiał ustalać hierarchię, obowiązująca w stadzie – i to pozostało mu do dziś. Pies domowy, pozbawiony swych naturalnych pobratymców stwarza zastępczą sforę w postaci swoich ludzkich towarzyszy. Szybko przyzwyczajają się do osoby, z którą styka się najczęściej i ją właśnie uważa za przewodnika stada – osobnika alfy. **Już w wieku czterech dni zaczyna się przywiązanie do ludzi jako części stada, w którym dorastają szczenięta. Dlatego w tym czasie ważne jest pełne czułości pielęgnowanie, głaskanie i przyjazne mówienie.**

Przyjęcie psa do domu to nie tylko emocjonujące doświadczenie, ale także początek nowego rozdziału życia zarówno dla zwierzęcia, jak i jego opiekuna. Przede wszystkim trzeba zapewnić psu stabilne i bezpieczne środowisko, które pomoże mu się zaadaptować. Więź z naszym czworonogiem buduje się już od pierwszych dni wspólnego życia.

Szczenięta rodzą się ślepe. Zapachy i ciepło kierują je do źródła mleka, które każdy maluch musi sobie dosłownie wywalczyć. Zdrowe szczenięta szybko rosną. Codziennie zauważalnie przybierają na wadze. Jeśli zauważymy, że ten proces się zatrzymuje, coś jest nie tak! Należy wtedy wezwać weterynarza. W wieku trzech tygodni wzrok u szceniąt jest już dość dobrze rozwinięty.

Młode są ciągle głodne i chcą się bawić. Gdy mają 3 tygodnie, jedzą już suchą karmę i piją z miski. Należy im podawać specjalne mleko. Matka czasami może być trochę zirytowana, ale gryźć zaczyna swoje młode dopiero, gdy te mają 6-8 tygodni. W tym wieku w zasadzie już można oddawać je do adopcji. Czasem hodowca decyduje, by szczenięta prze-

bywały przy matce do dziesiątego tygodnia, dzięki czemu suka może nauczyć swoje dzieci psiego zachowania społecznego.

Szczeniakowi należy przygotować osobne legowisko w upatrzonym miejscu. Piesek często płacze, gdy musi zostać sam, więc przez pierwsze dni można zabierać go do sypialni. Ale kilka tygodni później trzeba stanowczo zakazać mu płaczu, zwłaszcza jeżeli szczeniak jednocześnie drapie w drzwi. Trudno postawić się takiej słodkiej istotce! Ale nie można przecież zajmować się psem przez każdą minutę i z uwagi na sąsiadów należy zadbać, by zwierzę pozostawione w samotności nie sprawiało problemów.

1.7 Od początku bez smyczy

Szczenięta siusiają bez przerwy. Oddzielone od matki i rodzeństwa początkowo nie wiedzą, gdzie mogą się załatwiać. Jednak za każdym razem, gdy ktoś zauważy, że robi się mokro, trzeba chwycić szczeniaka i przenieść go wyznaczone miejsce. „Tutaj można robić siusiu”, należy powiedzieć. Takie traktowanie może trochę przestraszyć pieska i być dla niego nieprzyjemne. Mały chcąc tego uniknąć, będzie samodzielnie przemieszczał się we wskazanym kierunku.

W tym okresie należy wyprowadzać go na smyczy tylko tam, gdzie może się bać obcych dźwięków. Szczenięta w tym wieku są jeszcze naturalnie posłuszne, więc można pozostawić je bez uwięzi. Zabawy z gryzakiem, patykami lub resztkami materiałów dodatkowo motywują je do nieoddalania się od opiekuna. Wykorzystanie smyczy może prowadzić do uciążliwych i trudnych do opanowania zabaw w przeciąganie, nie mówiąc o tym, że smycz szybko się niszczy.